

📁 ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

📁 ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

A Proposed E-Learning Distance Education Model For Regional Universities in Northeast Thailand

📁 ชื่อนักวิจัย

นายสุรเชต น้อยฤทธิ์

📁 ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2552

📁 ประเภทของงานวิจัย

เทคโนโลยีทางการศึกษา

📁 คำสำคัญ

การศึกษาทางไกลทาง

📁 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยทรอนเทคได้พัฒนาขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ตอบสนองอุปสงค์การศึกษาของประเทศนั้นๆ ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ การพัฒนานี้มุ่งการขยายโอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กับตลาดผู้เรียนทั้งภายในและนอกประเทศ นอกจากนี้ ยังมีบางหลักสูตรที่มุ่งให้บริการการศึกษาและการฝึกอบรมให้กับบุคคลที่อยู่ในวัยทำงานที่ประสงค์จะเพิ่มพูนทักษะและความรู้ (Re-Training) ในกรณีของประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เริ่มพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น แต่การพัฒนายังอยู่ในระยะเริ่มต้น หลายมหาวิทยาลัยได้มีการจัดทำแผนการพัฒนารื้อ และกำลังดำเนินการจัดทำโครงการนำร่อง แต่การจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการลงทุนที่สูง มหาวิทยาลัยหลายแห่งไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะขาดแบบจำลองในการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยถึงแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้และความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาสภาพการใช้และความต้องการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มตัวอย่างมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (วิทยาเขตขอนแก่น) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วิธีการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กล่าวโดยสรุปวิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิวัฒนาการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการศึกษา หลักการแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบริบทและสำรวจสภาพการใช้และความต้องการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาแบบจำลอง การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ร่าง 1)

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินแบบจำลอง

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ สรุป และนำเสนอแบบจำลอง และนำเสนอแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ชนิด คือ

1. แบบสอบถามสภาพการใช้และความต้องการ E-Learning ของอาจารย์และผู้เรียน จำนวน 2 ชุด โดยชุดที่ 1 สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ และชุดที่ 2 ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลเชิงลึก สำหรับสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

3. แบบประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง ใช้สอบถามความคิดเห็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามสภาพการใช้และความต้องการของอาจารย์และผู้เรียนของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยทั้ง 7 มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยโดยผู้วิจัยเองและผู้ช่วยวิจัย ในส่วนของแบบสอบถามอาจารย์นั้นได้ใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งให้ผู้ให้การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยการนัดหมายพร้อมส่งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีประเด็นที่จะสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้การสัมภาษณ์ล่วงหน้า และผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา สถานที่ที่นัดหมาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง ผู้วิจัยจัดส่งแบบจำลองพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้ประเมินทางไปรษณีย์ พร้อมกับจัดทำเว็บไซต์เพื่อนำเสนอแบบจำลองและรายละเอียดงานวิจัยไว้ที่ <http://www.isanonline.com/model1>

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพการใช้และความต้องการของอาจารย์และผู้เรียน และแบบประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ถอดคำสัมภาษณ์ แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาและพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปตามจุดมุ่งหมายการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดมีการจัด E-Learning โดยใช้เป็นสื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น แฟ้มข้อมูลแบบ PDF, เอกสาร Word, แผ่นซีดี, เว็บไซต์, กระดานถามตอบออนไลน์, ภาพวิดีโอ หรือเสียง, สื่อประสม, แบบทดสอบ, การจำลอง และเกมเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น ส่วนใหญ่มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา E-Learning ทั้งที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและแบบไม่เป็นทางการ บุคลากรสนับสนุนการพัฒนา E-Learning มียังไม่เพียงพอ งบประมาณสนับสนุน E-Learning มีไม่เพียงพอ ควรจัดให้มีบริการเพิ่มเติมเกี่ยวกับ E-Learning ได้แก่ จัดระบบให้คำปรึกษาการใช้งาน E-Learning จัดทำเอกสารแนะนำการใช้งาน E-Learning จัดทำระบบแนะนำการใช้งาน E-Learning

ออนไลน์ ผู้เรียนส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาเรียนได้ในระดับมากถึงปานกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะรับผิดชอบตนเองในการเรียนรู้และเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นหน้าที่อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะศึกษาและค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะจัดหาคอมพิวเตอร์สำหรับการศึกษาทางไกลแบบ E-Learning อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ทั้งอาจารย์และผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรเร่งดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

2. ผลการพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีองค์ประกอบครอบคลุมประเด็นสำคัญต่างๆ ในการจัดการศึกษาทางไกลและมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ

(1) การสนับสนุนของสถาบัน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย คือ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์, นโยบายและแผนงาน, โครงสร้างพื้นฐาน, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ด้านงบประมาณ, การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบัน และการจัดการความรู้พุทธธรรม

(2) หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ การพัฒนาหลักสูตร, การผลิตสื่อรายวิชา, การบริการการศึกษาทางไกล และการใช้เทคโนโลยี

(3) การสนับสนุนคณาจารย์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ การเตรียมความพร้อม, ภาระงานและค่าตอบแทน, ลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา และการสนับสนุนการสอน

(4) การสนับสนุนผู้เรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ ห่วงสุมุดและทรัพยากรการศึกษา, การบริการผู้เรียน, สิ่งอำนวยความสะดวก, บริการสนับสนุนด้านเทคนิค และการพัฒนาจิตใจผู้เรียนด้วยพุทธธรรม

(5) การประเมินผลและควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ การประเมินผลการเรียน, การประเมินการจัดการศึกษาทางไกล และการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทางไกล

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้และความต้องการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เป็นสื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ อาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรเร่งดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

2. ผลการพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสนับสนุนคณาจารย์ ด้านการสนับสนุนผู้เรียน และด้านการประเมินผลและควบคุมคุณภาพ ผลการประเมินแบบจำลองโดยผู้บริหาร พบว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. สายพระป่าอีสาน : ภูมิปัญญาปฏิบัติสู่สังคมโลก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สายพระป่าอีสานเป็นผู้ปฏิบัติสืบทอดวิถีพุทธธรรมแนววิปัสสนาธุระมุ่งพัฒนาจิตใจให้เกิดปัญญา ซึ่งยังคงรักษาไว้ซึ่งแก่นพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย

4. พุทธธรรมกับการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพแก่ผู้เรียนให้สอดคล้องตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนที่จบออกไปสามารถประกอบวิชาชีพได้เป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นที่การพัฒนาจิตใจของผู้เรียน จึงทำให้บัณฑิตจากร่วมมหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อยเข้าสู่สภาพที่เรียกว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” นั่นคือ ยิ่งเรียนมากก็ยิ่งเป็นทุกข์มากเหมือนเดิม เพราะสิ่งที่เรียนนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อ “การพ้นทุกข์” และจากการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยพบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สายพระปามีความเข้มแข็งอยู่มากในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเชิงลึกพร้อมทั้งฝึกปฏิบัติ “พุทธธรรม” ด้วยตนเอง จนมีความเชื่อมั่นว่า “พุทธธรรม” สามารถพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้พ้นทุกข์ได้ อันจะนำความอยู่เย็นเป็นสุขมาสู่ตัวผู้ปฏิบัติและสังคมได้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจนำพุทธธรรมบูรณาการเข้ากับการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโอกาสใกล้ชิดกับภูมิปัญญาล้ำค่าของมนุษยชาติ ซึ่งก็คือ “พุทธธรรม” การปฏิรูปการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและนำ “พุทธธรรม” มาพัฒนาจิตใจตนเอง ให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ สมานิ และปัญญา อันจะนำซึ่งความสงบสุขของตนเองและสังคม

2. แบบจำลองที่ได้จากงานวิจัยนี้ ในอีกมิติหนึ่งเป็นแบบจำลองที่บูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการศึกษาสมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ ผสมผสานเข้ากับ “พุทธธรรม” อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยได้เสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรมีระบบและกลไกในการจัดการความรู้พุทธธรรม และควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและผู้เรียนศึกษาพุทธธรรมอย่างเต็มศักยภาพ และด้านการสนับสนุนผู้เรียน การพัฒนาจิตใจผู้เรียนด้วยพุทธธรรม ควรมีระบบและกลไกสำหรับพัฒนาจิตใจผู้เรียนด้วยพุทธธรรม ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำเอาพุทธธรรมไปใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิตได้ และควรพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้พุทธธรรมออนไลน์